

İDARİ YARGILAMA HUKUKUNDA MAHKEME KARARLARININ AÇIKLANMASI*

Yrd. Doç. Dr. A. Kürşat ERSÖZ**

ADOPTION OF ADMINISTRATIVE PROHIBITION LAW

ÖZ

İdari yargılama hukuku disiplini içerisinde ilk derece mahkemeleri veya kanun yollarına başvurularak gidilen mahkemelerin, yaptıkları yargılama neticesinde verdikleri kararlarda ortaya çıkan maddi hatalar veya anlam karışıklıklarına ilişkin, gidilmesi öngörülen Açıklama kurumunun izah edilmesi ve uygulamadaki sorunların ortaya konulması amaçlanmıştır. İdari yargılamada ilk derece veya temyiz sonucu verilen kararlara ilişkin ortaya çıkacak maddi hatalar ve anlam karışıklıkları dışında bu kararların yeteri açıklıkta olmaması veya birbiri ile çelişen hüküm fıkraları içermesi de rastlanılan durumlardır. Çalışmada yukarıda belirtilen bu problemlere yönelik yargılama sonunda verilen kararların yeterli açıklıkta olmaması, kararda

* Kabul Edildiği Tarih: 19.12.2017

DOI Numarası: [10.15337/suhfd.368021](https://doi.org/10.15337/suhfd.368021)

** Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku Anabilim Dalı

E-mail Adresi: kursatersoz@hotmail.com

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-0167-6876

birbiri ile çelişen hüküm fıkralarının olması durumunda bunların düzeltilmesinin de anlatılması amaçlanmaktadır.

ANAHTAR KELİMELEER: Açıklama, Gerekçe, Kanun Yolları, Hüküm, Adil Yargılanma Hakkı

ABSTRACT

It has been requested that the first instance courts or the courts which are sent to the legal remedies in order to explain in the perspective of administrative jurisdiction laws and the problems of the application and disclosure of the correcting institutions and correcting the mistakes that are expected to be made in relation to the material mistakes or meaning confusion arising out of the judgements made by them. In study we also try to make a solution for confusing judgement paragraph and not enough to be understandable judgement paragraph. For this purpose we decided to prepare a study about how we can make a clear the judgement paragraph and how we can correcting the mistakes in the judgement paragraph.

KEY WORDS: Explanation, Reason, Legal Remedies, Judgement, Right of Fair Trial.

GİRİŞ

Yargılama süreci sonunda verilen yargı kararlarının yeterince açık olması, davanın konusuna ve davada uygulanan usul kurallarına ilişkin yeterli belirliliği bünyesinde bulundurması gerekmektedir. Bu durum hem davanın özüne ilişkin olarak ortaya çıkan uyuşmazlığın nihai bir biçimde sona erdirilerek aydınlatılması, hem de kararın icrasının doğru bir biçimde yerine getirilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu anlamda kararda yer alan hususların net bir şekilde ortaya konulabilmesi, karışıklığa sebebiyet verilmemesi bakımından İYUK'un 29. maddesinde "Açıklama" (Tavzih), İYUK'un 30. Maddesinde ise "Yanlılıkların Düzeltilmesi" (tashih) kurumlarına yer verilmiştir. Bu müesseselere ilişkin benzer konular medeni yargılama hukuku anlamında, HMK'nın 304., 305. ve 306. maddelerinde düzenleme altına alınmıştır. İdari yargılama hukukumuzda genel olarak, belirli konularda düzenleme yapılmış, düzenleme yapılamayan hususlarda ise İYUK'un 31.

Maddesinde ise HMK'ye atıf yapılarak usul hükümleri belirlenmiştir. Ancak kanun koyucu açıklama ve yanlışlıkların düzeltilmesi konularında HMK'ye atıf yapmayarak, konuyu kendi sistematığı içerisinde müesseseleştirmiştir. İdari yargılama hukukunun bir diğer önemli mercii olan Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde ise açıklama ve yanlışlıkların düzeltilmesi 1602 sayılı kanunun 69. ve 70. Maddelerinde düzenleme altına alınmıştır. Her ne kadar mahkeme kararlarında ortaya çıkabilecek maddi hatalar veya anlam kargaşalarını gidermek için yanlışlıkların düzeltilmesi veya açıklama yolları getirilmiş olsa da çalışmamızda konunun kapsamı sadece Açıklama ile sınırlı tutulmuştur.

I. AÇIKLAMA

A. TANIMI VE AMACI

Anayasamızın 36. maddesi ve AİHS'nin 6. maddelerinde belirtilen "adil yargılanma hakkı" ilkesi kapsamında, verilen mahkeme kararlarında kullanılan ifadelerin açık, somut ve anlam bütünlüğü yönüyle tam olması zorunluluğu hukuki güvenlik ilkesi kapsamında değerlendirilir. Özellikle idari yargılama hukuku anlamında mahkemelerce verilen yargısal kararların icra edilmesi bir mecburiyettir. Hukukumuzda ceza yargılaması neticesinde verilen kararlarının infazı ile hukuk mahkemeleri kararlarının icrası özel kanunlarda ayrıntılı olarak düzenlenmesine karşın, idari yargı kararlarının yerine getirilmesine özgü bir kanun bulunmamaktadır. Anayasanın 138. Maddesinin tüm yargı kararlarını kapsadığı gözönüne alındığında, bu konunun yalnızca 2577 Sayılı İYUK' un 28. maddesinde düzenlendiği görülmektedir¹. İYUK'un 28. Maddesine göre mahkeme kararlarının "aynen" ve "gecikmeksizin" yerine getirilmesi, kararın muhatabı niteliğindeki kamu görevlisi için bir zorunluluktur. Bu nedenle mahkeme kararının hem biçimsel hem de içerik olarak, karışıklıklara yol açabilecek niteliğinin olmaması gerekmektedir. Bu nedenle açıklama kurumundan beklenen gaye, idari yargı yerlerince verilen kararların muhataplarınca doğru anlaşılıp, doğru uygulanmalarının ve kararın sonucunu değiştirmeyecek nitelikteki maddi hataların, itiraz ya da temyiz başvurusuna

¹ Özcan ÖZBEY, "İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk", **Ankara Barosu Dergisi**, sy. 4, 2009, s. 47.

gerek kalmaksızın, düzeltilmelerini sağlamaktır². İdari yargı kararları, kararlarda belirtilen gerekçeler yanında hüküm fıkralarına da bakılarak uygulanmak zorunda olan metinlerdir³.

İdari yargıda hâkimin karar verirken hangi unsurlara yer vereceği İYUK'un 24. maddesinde⁴ ve 1602 sayılı AYİM Kanunu'nun 59. maddesinde⁵

² Turgut CANDAN, **İdari Yargılama Usulü Kanunu**, PWC Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 742. "Kararın açıklanması ile amaçlanan, kararın belirsiz ve açık olmayan taraflarını veya birbirine aykırı görünen hüküm fıkralarını ortadan kaldırmak ve onun gerçek anlamını meydana çıkarmak suretiyle yerine getirilmesini kolaylaştırmaktır" (D5D., 23.2.2005, E. 2003/ 6533, K. 2005/ 1064, DD., sy. 110, 2005, s. 181-183).

³ Cemil KAYA, **İdari Yargı Kararlarının Uygulanması Konusuna Danıştay'ın Yaklaşımı**, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2013, s. 46.

⁴ "Kararlarda: a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,
b) Davacının ileri sürdüğü olayların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti istem sonucu ile davalının savunmasının özeti,
c) (Değişik: 10/6/1994 - 4001/11 md.) Danıştay'da görülen davalarda tetkik hakimi ve savcının ad ve soyadları ile düşünceleri,
d) Duruşmalı davalarda duruşma yapılıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları,
e) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm: tazminat davalarında hükmedilen tazminatın miktarı,
f) Yargılama giderleri ve hangi tarafa yükletildiği,
g) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği,
h) Kararı veren mahkeme başkan ve üyelerinin veya hâkiminin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa karşı oyları,
ı) Kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası, belirtilir".

⁵ Kararlarda, sırası ile aşağıdaki hususlar bulunur:

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri;
- b) Davacının ileri sürdüğü maddi vakıaların dayandığı hukuki sebeplerin özeti ve isteğinin sonucu ile davalının savunmasının özeti;
- c) Başsavcılığın düşüncesi;
- d) Duruşmalı davalarda, duruşma yapılıp yapılmadığı ve yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları;

tek tek sayma yoluyla ifade edilmiştir. Danıştay 13 Ocak 2005 tarihli bir kararında kararın nasıl verilmesi gerektiği konusunda şu şekilde bir belirlemeye yer vermiştir: “Mahkemeler kararlarının yapısı ve içeriği açısından takdir yetkisine sahiptir, ancak; kararların dayanaklarını yeterli açıklıkta belirtmek zorundadırlar. Gerekenin olayla ilgili bulunmayan hususlardan hareketle oluşturulması adil olmayan bir sonuca varılmasını sağlayacaktır. Gerekece, birbiri ile çelişen anlatımlara yer verilmesi, maddi olayla ilgisi olmayan saptamaların yapılması durumunda sağlıklı bir çözümlemenin yapılmış olmayacağı kesindir”⁶.

Kesin hüküm ilkesi, mahkemenin verdiği karara geri dönüp onu değiştirmesine engeldir. Fakat verilen bir hükmün anlamının açık olmaması ya da çelişkili ifadeler içermesi nedeniyle, hükmün gerçek anlamının tespitinin mümkün olmaması durumunda davaya taraf kişilerin kararın izahını istemeleri “Açıklama”, HMK’nın ifadesine göre de “tavzih” olarak ifade edilmektedir⁷. Tavzih, kelime kökü olarak “vuzuh” kelimesinden gelmektedir. Vuzuh’un anlamı ise “açıklığa kavuşturma” demektir. Bu nedenle İYUK’ta kullanılan açıklama tabirinin “tavzih” in tam karşılığı olmadığı ve müesseseyi ifade etmekte yetersiz kaldığı görülmektedir⁸. Açıklama kurumu özellikle hükmün

e) Kararın dayandığı kanuni ve hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm;

f) Kararın tarihi ve oy birliği ile veya oy çokluğuyla mı verildiği;

g) Muhakeme masrafları ile vekâlet ücretinin hangi tarafa yükletildiği;

h) Kararı veren Daire veya Daireler Kurulu Başkan ve üyelerinin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa ayrışık oyları

⁶ D12D., 13.1.2005, E. 2002/ 1760, K. 2005/ 20, <http://kararara.com/danistay/12d/danistay7652.htm>, 26.12.2016. Ayrıca bkz. “...Dava konusu vergi tarhına esas matrahın 16.750.000 TL olması, ayrıca, olaya kaçakçılık cezası değil ağır kusuru cezası uygulanması gerektiği sonucuna varılmış ise de; mahkemeyi bu yargıya götüren maddi ve hukuki nedenler hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Başka anlatımla gerekçe gösterilmemiştir. Karar bu bakımdan anayasal ve yasal düzenlemelere aykırıdır” (D7D., 25.11.1999, E. 1998/ 1345, K. 1999/ 3900, DD., sy. 103, 2001, s. 716-718).

⁷ İlhan POSTACIOĞLU/ Sümer ALTAY, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015, s. 808.

⁸ Ejder YILMAZ, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Yetkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2012, s. 1317.

icrası aşamasında ortaya çıkan bir takım tereddütlerle karşı karşıya kalınması halinde işlerlik kazanan ve dar ve teknik anlamda bir kanun yolu olmayan bir kurumdur⁹. Kararın açıklanmasına ilişkin düzenlemeye yer verilmesinin temel amacı; idari yargı yerlerince verilen kararların doğru anlaşılıp, doğru uygulanmalarının ve kararın sonucunu değiştirmeyecek nitelikteki maddi hataların, itiraz ya da temyiz başvurusuna gerek kalmaksızın, düzeltilmelerinin sağlanmasıdır¹⁰. Bu yol ile kararın gerçek anlamından başka türlü yorumlanması ve anlamının değiştirilmesi önlenmiş olur¹¹.

İYUK'un 29. maddesine göre: *“Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar yeterince açık değilse yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebilir”*. AYİM Kanunu'nun 69. Maddesinde ise açıklama kavramı yerine; tavzih terimi üst başlıkta tavzih terimi, tercih edilmiştir. Madde metninde tavzih: *“Daireler veya Daireler Kurulundan verilen kararlar müphem ise yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın tavzihini veya aykırılığın kaldırılmasını isteyebilir”* şeklinde ifade edilmiştir.

Buna göre maddenin uygulama alanı bulabilmesi için iki temel şart vardır:

1. Kararın yeterli açıklıkta olmaması,
2. Kararda birbiri ile çelişik veya aykırı hüküm fıkraları olması şeklindedir.

⁹ Süha TANRIVER, **Medeni Usul Hukuku**, c. I, 1. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 997.

¹⁰ D7D., 12.10.2005, E. 2004/ 3158, K. 2005/ 2429, DD., sy. 112, s. 221-224.

¹¹ D5D., 23.2.2005, E. 2003/ 6533, K. 2005/ 1064, KİBB. Yargıtay'ın bir kararında tavzih şu şekilde tanımlanmıştır: *“Tavzih, bir hükmün müphem veya gayri vazih ve mütenakız fıkraları ihtiva etmesi halinde hükümdeki gerçek anlamın meydana çıkarılması amacıyla başvuru bir haldir”* (Y6HD., 5.3.1985, 956/ 2559 in Mehmet Akif TUTUMLU, **Hükmün Açıklanması ve Düzeltmesi (Tavzih ve Tashih)**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 14).

Bu şartların değerlendirilmesine göre, esas itibari ile yeterli derecede açık olan bir kararın açıklanması istenmesi mümkün değildir¹². Bu değerlendirmeden çıkarılabilecek bir diğer sonuç ise açıklama, hüküm fıkrasına ilişkin olarak istenebilir; gerekçe kısmına ilişkin açıklama istenemez. Açıklama kurumunun amacı, hüküm fıkrasının anlamının açık ve neti bir biçimde ortaya konulmasıdır. Ancak bu izahatta dahi Danıştay belirli bir sınır içerisinde konunun aydınlığa kavuşturulabileceğini, hakimin daha önce belirlemiş olduğu hükmün anlam dairesinin içerisinde kalınması, anlamın daraltılıp genişletilemeyeceğini düşünmektedir¹³.

İdari yargılama hukukunun yazılı yargılama usulüne dayandıkları alındığında, gerek uyuşmazlıkların dayanmış oldukları işlemlerde gerekse de kararın ortaya konuluşunda kullanılan ifadelerde belirli hatalar veya anlam bozuklukları olabilmektedir. Buna örnek olarak idari işlemin iptalinin talep edildiği ve mahkemenin bunu kabul ettiği hallerin bazılarında hangi işlemin iptali talebinin mahkemece kabul edildiğine ilişkin olarak ortaya çıkan

¹² "Tavzihin amacı, hüküm fıkrasının açıklanmasıdır (Y6HD., 8.10.1974, 4246/ 4331 in Tutumlu, s. 14)

¹³ "Davacının dava konusu işlemle uğradığı maddi hak kayıplarının yasal faiziyle birlikte tazmini istemi üzerine mahkemece eğer bir maddi kaybı mevcut ise ödenebilecek durumda olan farkların aylık 5.841.000.- TL.ni geçmemek üzere yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine hükmedilmiş ve davacı 31.3.1997 tarihinde mahkeme kayıtlarına giren dilekçesiyle; rakam olarak hükme bağlanan 5.841.000.-TL. alacağın hangi kalemlerden oluştuğu kararda belirtilmediğinden idarece maddi hak kayıplarının ödenmediğinden bahisle karardaki 5.841.000.-TL. alacağın neden kaynaklanan alacak olduğunun açıklanmasını istemiştir. Kararın açıklanması yolundaki davacı istemini kabul eden Ankara 6. İdare Mahkemesi 9.5.1997 günlü ve E:1996/707 sayılı kararıyla; fazla çalışma ücretinin fiilen çalışmaya bağlı olarak verilen bir ücret olduğu ve davacıya Zabıta Komiser Yardımcılığı görevi dışında geçirdiği sürelerle ilişkin olarak fazla çalışma ücreti ödenmesine hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle, "aylık 5.841.000.- lirayı geçmemek üzere yasal faizi ile birlikte davacıya ödenmesi" hükmünün fazla çalışma ücretini kapsamadığı açıklanmıştır. (...) Uyuşmazlıkta belediye zabıta müdürlüğü personeline 1996 yılı Bütçe Kanunu'nun (K) cetvelinde öngörülen maktu aylık fazla çalışma ücreti olan 5.841.000.-TL.ni geçmemek üzere aylık kayıplarının yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yolundaki nihai karar hükmü, davacının düzeltme istemi üzerine davacı aleyhine daraltılmış olmakla; nihai karar değiştirilmiş bulunmaktadır" (D5D., 6.4.2000, E. 1997/ 769, K. 2000/ 1118, UYAP).

karışıklıklar verilebilir. Nitekim bir kararında Danıştay: " Davacı şirket tarafından, ruhsat sahibi olduğu "Tebokan" ve "Gingobil" isimli ilaçların, 29.04.2006 tarih ve 26153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6 Sıra No.lu Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliği'nin "Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi" başlıklı 12. maddesiyle getirilen düzenleme uyarınca, "Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi"nden çıkarılması yolundaki işlem ile bu işlemin kaldırılması için yapılan 13.2.2008 tarihli başvurunun zimnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan dava sonucunda ... Davacı şirket vekili tarafından Ankara 7. İdare Mahkemesine verilen 10.11.2011 tarihli dilekçe ile dava konusu işlemin, 13.2.2008 tarihli başvurunun zimnen reddine ilişkin işlem olduğu, ancak kararda dava konusu işlem olarak 28.7.2006 tarihli başvurunun zimnen reddine ilişkin işlemin gösterildiği belirtilerek, bu durumun 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 29. maddesi uyarınca açıklanması talep edilmiş... Ankara 7. İdare Mahkemesince, davacının açıklama talebi kabul edilerek istem hakkında 23.11.2011 tarihinde karar verildiğinden, Dairemize 2577 sayılı Yasa'nın 29. maddesi uyarınca yapılan açıklama talebi hakkında ayrıca bir karar verilmesine yer olmadığı gibi bu durum Dairemizin, Mahkeme kararının onanması yolunda verilen 27.5.2011 tarih ve E:2010/11732, K:2011/2069 sayılı kararının da düzeltilmesini gerektirecek nitelikte görülmemiştir...Kararın düzeltilmesi dilekçesinde öne sürülen hususlar ise, adı geçen Yasa maddesinde yazılı nedenlerden hiçbirisine uymamaktadır"¹⁴. Söz konusu olayda iptali istenen işlemin tarihi, 13.2.2008 olup yerel mahkemenin verdiği ve Danıştay'ın da onayladığı kararda ise işlemin yapılış tarihi, 28.7.2006 tarihli işlem gösterilmiştir. Davacının açıklama talebi ise Danıştay tarafından kanun yoluna gidilmesi tavsiyesi ile reddedilmiştir. Kararın ortaya koyduğu görüş bize göre yerinde değildir. Çünkü işlemin iptalinin geçmişe etkili hüküm ve sonuç

¹⁴ D10D., 30.3.2012, E. 2012/ 52, K. 2012/ 1292, UYAP. Aynı yönde ve aynı nitelikte bir başka olayda Danıştay aynen şu gerekçe ile açıklama talebini reddetmiştir: "Bu durumda, açıklama ve aykırılığın giderilmesi istemi, kararlar yeterince açık değilse, yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa istenebileceğinden, dava sürecinin ve dava konusu işlemin taraflarca bilindiği uyumsuzlukta Dairemiz kararında dava konusu işlemin tarih ve numarasının yanlış yazılmış olması 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 29. maddesi kapsamında aykırılığın giderilmesi yoluyla düzeltilmesi istenebilecek bir durum değildir" (D13D., 11.1.2008, E. 2007/ 13724, UYAP).

doğurduğu gerçeği kabul edildiğinde, hukuki sonuçları tamamen değiştirici bir etkiye sahip olan bu tarih hatası yanlışlığının kanun yolu ile düzeltilmesini istemek, İYUK m. 29/ 1' e doğrudan aykırılık taşımaktadır. Bize göre mahkemenin yaptığı tarih hatasının hükmün icrası bakımından taşıyacağı anlam dikkate alınarak, İYUK m. 29'a göre cevap verilmesi daha doğru ve hakkaniyetli olacaktır.

B. AÇIKLAMA KURUMUNUN ÖZELLİKLERİ

- Açıklama yolu ile hüküm fıkrasında tanınan haklar sınırlandırılmaz, genişletilemez, değiştirilemez¹⁵.

- Esas kararda belirtilmesi unutulmuş faiz¹⁶, vekalet ücreti¹⁷ gibi konular, Açıklama yolu ile düzeltilemez¹⁸. Bu konular için kanun yoluna gidilmesi

¹⁵ Ahmet Cahit İYİLİKLİ, "Medeni Usul Hukukunda Tavzih ve Tashih", **Ankara Barosu Dergisi**, sy. 2, 2003, s. 29.

¹⁶ ".. talep edilmesine rağmen kararın hüküm fıkrasında hakediş tarihinden ödeme tarihine kadar yasal faize hükmedilmesi konusunda bir hüküm bulunmadığını, bu durumda davalı idarenin faiz ödemekten kaçınabileceğini belirterek tavzih talebinin kabulüyle faiz ödenmesi hususunun hüküm fıkrasına eklenmesini talep etmiştir. Dava dosyası incelendiğinde; 13.09.2004 tarihinde AYİM kaydına giren dava dilekçesinin ne "açıklamalar" bölümünde ne de "netice ve talep" bölümünde faiz ödenmesine karar verilmesi yönünde davacı tarafın bir talebi bulunmadığı, 25.11.2004 ve 15.03.2005 tarihli dilekçelerde bu yönde bir talep bulunmadığı, talep olmaması nedeniyle de yasal faiz ödenmesi yönünde bir karar verilmediği anlaşılmaktadır. Bu açıklamalar çerçevesinde davacı vekilinin talebi değerlendirildiğinde; AYİM 3. Dairesi'nin 26.05.2005 tarih ve E.2004/1242, K.2005/750 sayılı kararında, müphemlik veya birbirine aykırı hüküm söz konusu olmadığından tavzih şartlarının bulunmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki tavzih yoluyla hüküm fıkrasına, dava konusu olmayan bir taleple ilgili yeni bir hüküm eklenmesi de hukuken mümkün değildir" (AYİM3D., 30.06.2005, E.2004/1242, K.2005/750, KİBB).

¹⁷ Verilen hükümde sehven takdir edilmeyen vekalet ücretinin 1602 sayılı Kanun'un 62 nci maddesinde düzenlenen "Tavzih"e konu yapılması mümkün değildir (AYİM1D., 14.12.2003, E.2003/1448, K.2004/1103, KİBB).

¹⁸ YHGK., 8.5.2013, E. 2012/ 1-1627, K. 2013/ 676, KİBB.

gereklidir. Fakat kararın gerekçesi ile hükmü arasında çelişki var ise bu durumda “açıklama” istenmesi yoluna gidilebilecektir¹⁹.

- Bir kararın İYUK m. 29 kapsamında açıklamaya konu edilebilmesi için nihai nitelik taşıması gerekir. Maddede “*Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar*” ibaresi bulunduğu için idari yargıdaki bütün mahkemelerin vermiş olduğu kararların açıklanması istenebilir” denilmektedir. Ara karar niteliğinde olan İYUK m. 20 ve diğer ilgili kanunlar çerçevesinde mahkemeye bilgi ve belge getirtilmesine ilişkin kararları, yürütmeyi durdurma kararlarının reddi veya kabulüne ilişkin kararlar, mahiyeti itibariyle açıklamaya müsait değildir. İtiraz ve temyiz kanun yolları üzerine verilen başvuruların reddine ya da ilk derece mahkemelerinin kararlarının bozularak dava hakkında yeniden karar verilmesi için iade edilmesine ilişkin kararların açıklanmasının istenmesi mümkün değildir²⁰. Fakat Kaplan’a göre açıklamanın sadece nihai kararlarla sınırlı tutulmaması ara kararlar için de kabul edilmesi gerekmektedir²¹. Zira yürütmeyi durdurmaya ilişkin olarak verilen bir red veya kabul kararında da belirsizlikler veya anlam kargaşası bulunması ihtimali de söz konusudur. Uygulamada yürütmeyi durdurmaya yönelik verilen kararların, sonuçları itibariyle nihai kararlar ile aynı etkiye sahip oldukları da düşünüldüğünde bu görüş tutarlı ve haklı hale gelmektedir.

- Kararın açıklanmasının istenebilmesi için kararın uygulanmasının sona ermemiş olması gerekmektedir²². Kararın açıklanmasının istenebilmesi

¹⁹ Ramazan ÇAĞLAYAN, **İdari Yargılama Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016, s. 370. Şeref, GÖZÜBÜYÜK / Turgut, TAN, **İdare Hukuku**, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, c. II, Ankara 2014, s. 1054.

²⁰ “İlk derece mahkemesinin kararının bozularak, yeniden karar verilmek üzere, dosyanın bu mahkemeye gönderilmesine dair olan kararın açıklanması istenemez” (D3D., 25.11.1987, E. 1987/ 2710, K. 1987/ 2669, in Candan, s. 742). Yargılama giderlerine kimin katlanacağına ilişkin olan kararlar, İYUK m.30 kapsamında olmayıp, temyiz başlığı altında incelenmesi gerekir (D11D., 15.4.2008, E. 2007/ 11485, K. 2008/ 3945, DD., sy. 120, 2009, s. 350).

²¹ Gürsel KAPLAN, **İdari Yargılama Hukuku**, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2016, s. 432.

²² “...1602 Sayılı Kanun’un 69. maddesi gereğince tazyih talebi ancak kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir. Karar yerine getirildikten sonra taraflar arasında

bakımından kararın kesinleşmesini bekleme zorunluluğu bulunmamaktadır²³. Açıklama kurumundan faydalanabilmek için kararın uygulanmasının sona ermesinde önce gidilebilecek bir yol olarak ifade edilmiştir. Ancak açıklamayı gerektiren bir konu kararın uygulanmasından sonra da ortaya çıkabilmektedir. Özellikle İctihadı Birleştirme Kurul Kararları (İBK)'nin bağlayıcı olduğu dikkate alındığında, İBK'lar ile ilgili olarak veya Danıştay'ın yol gösterici mahiyetteki bir kararının idare veya davacılar tarafından yorumlanıp değerlendirilmesinde ortaya çıkan soru işaretlerinin giderilmesinde de açıklama yolu işletilmelidir²⁴. Burada verilen kararın uygulamadaki sonuçları bakımından açıklamanın etkisi de ortaya çıkacaktır. Örneğin verilen karar, eda niteliğinde ise icrası tamamlanincaya kadar, tespit edici veya inşai mahiyette ise uygulanması söz konusu olduğu sürece açıklama istenebilecektir²⁵. Açıklama kararı, nihai karar değildir²⁶ ve aynı zamanda da esas kararın yürütülmesini durdurmaz.

- Temyiz nedenleri, istinaf nedenleri, yargılamanın yenilenmesi nedenleri veya sair kanun yollarına gidilebilmesi nedenleri, birer açıklama nedeni değildir. Açıklama yolu ile bir yargı kararının gerçek anlamı belirlenmekte, yeni bir mahkeme kararı yaratılmış olmamaktadır. Eğer

ortaya çıkan uyuşmazlıklar ayrı bir dava konusu olabileceğinden tazvih talebinin reddi gerekir" (AYİM3D., 21.12.2004, E. 2004/899, K.2004/1124, KİBB).

²³ Şeref GÖZÜBÜYÜK, **Yönetmelik Yargısı**, 34. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, s. 547.

²⁴ Yıldırım ULER, **İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları**, AÜHF Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 119.

²⁵ HMK Gereğesi, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem23/yil01/ss393.pdf>, 28.12.2016.

²⁶ "Kararın açıklanması isteği ile amaçlananın kararın belirsiz ve açık olmayan yanlarını ve birbirine aykırı görünen hüküm fıkralarını ortadan kaldırmak ve onun gerçek anlamını ortaya çıkarmak suretiyle, gereklerinin yerine getirilmesini kolaylaştırmak olduğu; böylece, kararın gerçek anlamı dışında yorumlanmasının ve anlamının değiştirilmesinin önlenmesinin sağlandığı, açıklama yolunun daha önce verilen kararın değiştirilmesi sonucunu doğuramayacağı; dolayısıyla daha önceki hüküm değiştirilmiş olmadıkça, açıklama istemi üzerine verilen kararın 46. Madde uyarınca nihai karar olarak kabul edilemeyeceği..." ifade edilmiştir (D7D., 28.11.2002, E. 2000/ 5740, K. 2002/ 3843, in Candan, s. 744)

açıklama ile yeni karar yaratılmış ise veya önceki hüküm değiştirilmiş ise kanun yoluna gidilmesi halinde esas yönünden inceleme yapılacaktır²⁷.

- İdari yargılama hukuku açısından tam yargı davasının iptal davası ile birlikte açılması halinde ve tam yargı davası hakkında karar verilmemiş olması durumunda açıklama yolu ile karar verilmesi talebin bulunulamayacağı ifade edilmiştir²⁸. Ancak AYİM tarafından verilen bir kararda, davacı olan kişinin duruşma yapılması talebinde bulunmasına rağmen, mahkemenin duruşmasız bir biçimde karar vermesi ve bu nedeninin de karar düzeltme yolu ile hukuka aykırı sayılarak bozulmasına rağmen, mahkemenin yine duruşma yapmadan vermiş olduğu kararı yok hükmünde saymış, yeniden karar verilmesini tavzih yolu ile hükme bağlamıştır²⁹.

- İdari yargının vermiş olduğu kararların Anayasanın 138. ve İYUK m. 28 hükümleri gereğince yerine getirilmesi anayasal ve yasal bir mecburiyettir. Ancak bazı durumlarda mahkemenin vermiş olduğu kararların anlamı veya kararın nasıl icra edileceği konusunda duraksamaya düşülmektedir. Türkiye’de bu konuda yargısal emir³⁰ kurumu olmadığı için, bu konuda Danıştay idari dairelerine müracaat edilmektedir. Ancak Danıştay idari dairelerince bu konuda İYUK m. 29 gereğince kararı veren mahkemelere başvurmanın daha doğru olacağı ifade edilmiştir³¹.

²⁷ GÖZÜBÜYÜK/ TAN, s. 1054. D5D., 23.2.2005, E. 2003/ 6533, K. 2005/ 1064, DD., sy. 110, 2005, s. 181-183.

²⁸ “Uyuşmazlık konusu olayda, Dairemiz tarafından verilen karar yeterince açık olup aykırı hüküm fıkraları taşımamaktadır. Öte yandan, dava dilekçesinde ödenmesi gereken yolluk tutarının belirtilmiş olması, dolayısıyla tam yargı davasının iptal davası ile birlikte açılmasına karşın, Dairemizce verilen kararın hüküm fıkrasında davacıya ödenmesi gereken yolluk tutarının belirtilmemiş olması nedeniyle, yolluk tutarının daha sonra açıklama yolu ile anılan kararın hüküm fıkrasına eklenmesi mümkün değildir. Çünkü, davacı vekilinin bu yöndeki istemi, 2577 sayılı Yasanın yukarıda anılan 29. maddesi hükmüne göre açıklama sebebi olmayıp temyiz sebebidir” (D5D., 12.9.2006, E. 2006/ 213, UYAP).

²⁹ AYİM1D., 17.01.1995, E.1994/714, K.1994/984, KİBB.

³⁰ Yargısal emir konusunda ayrıntılı açıklamalar için bkz. Hasan Nuri YAŞAR, **İdari Yargı, İdari Yargıç, Yargısal Emir**, 2. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2013.

³¹ D1D., 5.2.1999, E. 1999/ 15, K. 1999/ 23, DD., sy. 101, 2000, s. 60-65.

- 2577 sayılı kanunda, kararın açıklanmasına ilişkin düzenlemeye yer verilmesinin temel amacı; idari yargı yerlerince verilen kararların doğru anlaşılıp, doğru uygulanmalarının ve kararın sonucunu değiştirmeyecek nitelikte olan maddi hataların, itiraz ya da temyiz başvurusuna gerek kalmaksızın düzeltilmelerinin sağlanmasıdır.³²

C. AÇIKLAMA TALEBİ VE USULÜ

Açıklama istenebilmesinin usulü, İYUK' un 29/ 2. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre açıklama isteyen tarafın talebine ilişkin isteklerini açıklamaya konu kararı veren mahkemeye vermesi gerekmektedir. Bu nedenle de Danıştay Başkanlığı'na veya ilgili yerel idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, açıklama istemli dilekçesini iletmesi yolu ile talebi

³² Kayseri Vergi Mahkemesince verilen 19.7.2004 gün ve E:2003/683;K:2004/252 sayılı "Açıklama Kararı" başlıklı kararda ise, karar, gerek, bütün olarak dikkate alındığında; gerekse, 2. sayfanın son paragrafında, ["Dava konusu olayda davacı Şirketin, istisna kapsamında yaptığı söz konusu satışı, alıcı ve taşıta ilişkin çeşitli bilgileri içeren "Malul ve Sakatların Özel Tüketim Vergisi İstisnası Uygulanarak İktisap Ettikleri Motorlu Taşıtlara İlişkin Bildirim Formunu" (Ek-1), Tebliğde belirtilen telefaks numarasına belirtilen sürede fakslaması gerekirken; bu sorumluluğu yerine getirmemesi sonucu şahsın mükerrer istisnadan yararlanmasına, dolayısıyla istisna tutarı kadar vergi ziyama sebebiyet veren davacı Şirket adına"] kadar olan kısmındaki ifade ve gerekçelerden ve de hüküm fıkrasındaki "Davanın Reddine" ifadesi ile karar harcı ve yargılama giderlerinin davacıya yükletilmesinden, davanın reddedildiğinin açık olduğu gerekçesiyle, kararın; 2. sayfanın son paragrafının sonuna yazılan "...yasal ve hukuki isabet bulunmamaktadır" ibaresinin, "...yasal ve hukuki isabetsizlik bulunmamaktadır." şeklinde; hüküm fıkrasına yine sehven yazılan, "... uyuşmazlık konusu vergi ziyayı cezalı özel tüketim vergisi tarhiyatının kaldırılmasına...." ibaresinin de "... uyuşmazlık konusu vergi ziyayı cezalı özel tüketim vergisi tarhiyatının onanmasına...." şeklinde düzeltilerek karardaki aykırılığın giderilmesine karar verildiği; bu kararın, 29.7.2004 tarihinde davacı Şirkete tebliğ edilmesi üzerine, 24.8.2004 tarihinde mahkeme kayıtlarına giren dilekçe ile mahkeme kararının ve açıklama kararının bozulmasının istenildiği anlaşılmıştır. Öte yandan; 22.4.2004 tarihli görüşme tutanağının karar sonucu bölümünde, "dava ret" ibaresinin yer aldığı tespit edilmiştir. Karar ile dosyanın incelenmesinden, görüşme tutanağında davanın reddine karar verildiği, kararın gerekçesinde de davacının yükümlülüklerini yerine getirmediğinin vurgulandığı; dolayısıyla, kararın gerekçesi ile hüküm fıkrasının uyum içinde olduğu anlaşılmakla, karardaki aykırılığın giderilmesine ilişkin olarak verilen açıklama kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır" (D7D., 12.10.2005, E. 2004/ 3158, K. 2005/ 2429, DD., sy. 112, 2006, s. 221-224).

gerçekleşir³³. Mahkeme haricindeki yetkililerden hükmün açıklanması istenemez. Örneğin yazı işleri müdüründen hükmün açıklanmasının istenmesi mümkün değildir³⁴. Mahkemenin kendisi de, kendi verdiği kararı re'sen açıklama yoluna gidememektedir³⁵. Ancak mahkeme kendisinden açıklama istenmesi halinde kararın icra edilip edilmediğini, re' sen araştırmak zorundadır³⁶.

Açıklama ve yanlışlıkların düzeltilmesi, bir kanun yolu olmaktan ziyade kararın icrasından önce yerine getirilmesi gereken bir usuldür³⁷. Çünkü hükmün açıklanması, hükmün kesinleşmesini önlemediği gibi kararın bir üst mahkemece incelenmesini de gerektirmez³⁸. Açıklama, sistematik itibarıyla de İYUK' ta üçüncü bölümde yer alan kanun yolları başlığı altında değil; birinci bölümde düzenlenmiştir. Bu durum kanun koyucunun açıklamaya ilişkin

³³ D9D., 27.9.1990, E. 1990/ 2476, K. 1990/ 2023, DD., sy. 82-83, s. 861.

³⁴ Baki KURU, **İstinaf Sistemine göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, 1. Baskı, Legal Kitabevi, Ankara 2016, s. 808.

³⁵ Kuru, s. 809. Tanrıver, s. 997. "Şartları oluşsa da tarafların talebi olmadan re'sen tavzih kararı verilemez" (Y8HD., 5.7.2013, 5117/ 10530 in Kuru, s. 809).

³⁶ Bilge UMAR, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014, s. 896.

³⁷ "...davacı şirketin elinden çıkardığı şeker miktarının (ihlalin) tespit tarihi Mahkemece yapılacak araştırma sonucunda ortaya çıkacağından, davalı idarenin bu konudaki açıklama isteminin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 29. maddesi kapsamında kabulüne olanak bulunmamaktadır" (D13D., 23.6.2008, E. 2007/ 10163, UYAP).

³⁸ Hakan PEKCANİTEZ/Oğuz ATALAY/ Muhammet ÖZEKES, **Medeni Usul Hukuku**, 14. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2013, s. 818.

olarak bu müesseseyi kanun yolu olarak değerlendirmedini de ortaya koymaktadır³⁹. Açıklama, bir hukuki görüş verme aracı değildir⁴⁰.

Açıklama talebini içeren dilekçede, tavzihi istenen kararın icrasında hangi noktalarda tereddüde düşüldüğü, hangi sebeple bu yola geçildiği izah olunmalı öte yandan kararda şüpheli veya birbiriyle çelişik hüküm fıkralarının olması gerekmektedir⁴¹. Kural olarak açıklama mevcut kararın hüküm fıkrasında olabilir. Bu anlamda, kararda çelişik veya aykırı fıkralar olduğunu, kararda müphem noktaların hangi kısımlara ilişkin olduğunu ispat etme yükümlülüğü talepte bulunana ait olacaktır.

Yasa metnine göre kararı verecek mahkeme, gerekli görürse açıklama talebine ilişkin dilekçeyi belirli bir süre vermek suretiyle davanın karşı tarafına tebliğ eder. Karşı taraf cevap verme lüzumu duyarsa, bu cevabını iki nüsha

³⁹ TUTUMLU, a.g.e., s. 14-15. "..., harcın hukuka aykırı olarak kendi üzerinde bırakıldığı iddiasının da bir karar düzeltme nedeni olduğu izahı varestedir. Davacının, kararın düzeltilmesi istemi olarak ileri sürmesi gereken hususları, tavzihi konusu yaptığı anlaşılmalı; bu istem, 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 69. maddesinde belirtilen "Tavzihi" başlıklı kanun yolunun yasal koşulları içerisine girmediğinden davacının açıklama isteminin reddi cihetine gidilmiştir. Açıklanan nedenlerle, yasal koşulları içermeyen tavzihi isteminin reddine" (AYİM3D., 28.12.2005, E.2004/687, K.2005/837, KİBB).

⁴⁰ "ek tazminatlı kapsam dışı tutularak suretiyle davacıya ikramiye ödendiğine göre; kararımız sonrasında ilamda belirtilen "... davacının müstahak olduğu ikramiye tutarı..." ibaresinin kapsamına, ek tazminatın ilavesi suretiyle hesaplanacak ikramiye tutarının dahil olup olmadığı konusunda doğan tereddütü gidermek ve müspet ya da menfi yönde yeni bir işlem tesis etmek davalı idareye düşen bir yükümlülüktür. Karar tarihine kadar Dairemizin bilgisi dışındaki hususlar nedeniyle, iptal kararının yerine getirilmesi aşamasında doğan tereddüt gerekçesiyle hükmün tavzihi istenemez. Esasen, 1602 sayılı Kanun'un 69. maddesinde belirtilen "kararın müphemliği" ya da "kararda birbirine aykırı hüküm fıkralarının mevcudiyeti" koşullarının olmadığı gayet açıktır. Dairemizin, doğan hukuki bir sorun nedeniyle görüş bildirme gibi görevi ve fonksiyonu da bulunmadığından; idarenin alt birimince istenen bir görüşe davalı idare tarihe mahkememizden bir cevap verilmesinin beklenmesinin ne denli mevzuata uygun düşeceği ortadadır. Açıklanan nedenlerle; 1602 sayılı Kanun'un 69. maddesinde öngörülen koşullar gerçekleşmeden davalı idarece istenen tavzihi isteminin reddedilmesi gerekir (AYİM1D., 11.11.1997, E.1996/815, K.1997/219, KİBB).

⁴¹ "...Sadece gerekçe konusunda tavzihi isteminde bulunulamaz" (AYİM3D., 21.09.2006, E.2006/1103, K.2006/939, KİBB).

halinde mahkemeye sunar. Akabinde mahkemece talep üzerine verilen karar, bütün taraflara tebliğ edilir. Talebin kabulü halinde bir başka deyişle, mahkeme verdiği kararın açıklanmaya değer bir mahiyette görürse; açıkladığı kararın esas ve karar numarası ile açıklama yapılarak karar verilir ve açıklamanın yapıldığı tarih de son kararın altına yazılır. Yazılacak olan bu son karar, mahkemede kararın ve taraflara tebliğ edilen kararların asıllarının altına eklenir. Buradaki sınır, açıklama ile esas kararın hüküm fıkrasını değiştirilememesi şeklindedir⁴². Açıklama hâkimin esasa dair konularla ilgili kararı verirken unuttuğu olayları veya ilkeleri izale etmesinin yahut karara yeni bir yorum katmasının yolu değildir.

Açıklama bir kanun yolu olmadığı için kanun yollarına ilişkin verilecek olan talep dilekçeleri ile birlikte sunulamaz⁴³. Bu nedenle de tek başına açıklama talebinin reddine ilişkin mahkeme kararlarına karşı, kanun yollarına başvurulması da mümkün değildir⁴⁴. Fakat açıklama talebi kabul edilirse ve kararın ilk hali ile açıklamadan sonraki hali arasında değişiklik olursa, nihai bir karar halini alır ve kanun yoluna başvurulabilmesi de mümkün hale gelir⁴⁵. Hakim, açıklama talebini reddederse, asıl karar ile birlikte kanun yoluna gidilebilmesi mümkündür. Bu durumda ise, fer'i müdahilin taraf sıfatı bulunmadığından, kural olarak da kanun yollarına da gidemediğinden, açıklama talebinde bulunabilmesi de mümkün değildir⁴⁶.

⁴² "Açıklama ile hüküm fıkrası değiştirilemez" (D3D., 19.10.1993, E. 1993/ 1194, K. 1993/ 2853, DBB). D3D., 12.12.1990, E. 1989/ 1724, K. 1990/ 3422, DD., sy. 82-83, 1990, s. 229. D12D., 9.5.1997, E. 1995/ 9014, K. 1997/ 977, DD., 1998, sy. 94, s. 778. D12D., 27.10.2009, E. 2007/ 5109, K. 2009/ 5814, DD., sy. 123, 2010, s. 409.

⁴³ "Kararların açıklanması ve yargılamanın yenilenmesi istemleri, sebep, yöntem ve sonuçları ile iki ayrı müessese olduklarından, aynı dilekçeye konu edilemezler" (D3D., 28.1.1987, E. 1986/ 865, K. 1987/ 290, DD., sy. 68-69, s. 281).

⁴⁴ D6D., 10.10.2006, E. 2006/ 3222, K. 2006/ 4637, DD. Sy. 114, s. 209-210. D3D., 22.5.1995, E. 1995/ 1874, K. 1995/ 1594, DD., sy. 91, 1996, s. 344-346. D14D., 14.2.2013, E. 2011/ 4358, K. 2013/ 1015, UYAP.

⁴⁵ D5D., 23.2.2005, E. 2003/ 6533, K. 2005/ 1064, DD., sy. 110, 2005, s. 181 vd. D5D., 19.9.2008, E. 2006/ 7903, K. 2008/ 4574, DD., sy. 120, s. 183-185. D9D., 21.11.2007, E. 2006/ 1965, K. 2007/ 4287, UYAP.

⁴⁶ Kaplan, s. 432. "Esas olarak bir dava olmayan fer'î müdahale kurumunda ise, fer'î müdahil davacı veya davalı değildir. Bunun sonucu olarak, yargılama sonu- cunda

Açıklama istenmesi, süreye bağlı olmadığı gibi⁴⁷ temyiz süresini de durdurmaz⁴⁸. Açıklama, sadece davanın taraflarınca talep edilebilir. Davaya taraf olmayan fer'î müdahil, hâkim gibi kişilerce hükmün açıklanması talep edilemez⁴⁹. Açıklama talebi harca bağlı değildir⁵⁰.

verilecek hüküm sadece davanın taraflarına yönelik olarak verilir; fer'î müdahil hakkında hüküm verilmez (Mehmet, TOSUN/ Emre, TAN, "İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından)", **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, sy. 5, 2013, s. 836).

⁴⁷ TANRIVER, a.g.e., s. 997.

⁴⁸ D5D., 3.3.1999, E. 1999/ 540, K. 1999/ 527, DD., sy. 101, s. 397. D7D., 12.10.2005, E. 2004/ 3158, K. 2005/ 2429, DD., sy. 112, s. 221-224.

⁴⁹ Örneğin Hakimın Yargıtay tarafından verilen kararın tanzihinin isteyemeyeceği ifade edilmiştir (Y2HD., 23.2.1999, 1637/ 1431 in TUTUMLU, a.g.e., s. 24).

⁵⁰ AYİM3D., 21.09.2006, E.2006/1103, K.2006/939, KİBB.

Açıklama talebi ile mahkeme kararlarının nasıl uygulanacağına ilişkin talepte bulunulması mümkün olmayıp, açıklama yolu bu talebin veya kararla ilgili ortaya çıkan tatsizliklerin aracı gibi⁵¹ değerlendirilemez⁵².

⁵¹ “Eskişehir ili Çifteler Vergi Dairesi Müdürlüğü'nde veri hazırlama ve kontrol işlemini olarak görev yapan davacı tarafından, eşinin Eskişehir Cumhuriyet Başsavcılığı emrine zabıt katibi olarak naklen atanmasından dolayı Eskişehir'e naklen atanması istemiyle yapmış olduğu 9.3.2009 günlü başvurusunun zimnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davada; davanın reddi yolunda Eskişehir 2. İdare Mahkemesi'nce verilen 21.10.2009 günlü, E:2009/292, K:2009/576 sayılı kararın ve dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulması yolunda Danıştay Beşinci Dairesi'nce verilen 27.1.2010 günlü, E:2009/7471 sayılı kararın, davalı idare tarafından açıklanması istenilmiş olmakla, açıklama istemli dilekçenin karşı tarafa bildirilmesine gerek görülmeyle işin gereği düşünöldü: Davalı idare, davacı hakkında idarelerince kurulmuş bir işlem olmadığını belirterek hangi işlemin yürütülmesinin durdurulduğunun anlaşılamadığını ileri sürmekte ve Dairemizce verilen yürütmenin durdurulması kararının açıklanmasını istemektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 29. maddesinin 1. fıkrasında; "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar yeterince açık değilse, yahut birbirine aykırı hüküm fıkraları taşıyorsa, taraflardan her biri kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebilir." hükmü yer almıştır. Dairemizce verilen kararda, davalı idarenin, "davacının eşinin isteğı doğrultusunda Eskişehir İli'ne atandığı, aile birliğinin kendi talepleri doğrultusunda bozulduğu, Çifteler Vergi Dairesi'nde yoğun bir iş yükünün mevcut olduğu, buna karşın personel sayısının yetersiz bulunduğu, davacının Eskişehir İli'ne atanmasının kamu hizmetinin yürütümünde aksaklıklara neden olacağı" yolundaki savunmasına vurgu yapılarak hüküm kurulmuş, davacının eşinin Eskişehir İli'ne atanmasının kamu yararı ve hizmet gerekleri gözönünde bulundurularak gerçekleştirildiğinin kabulü gerektiğı, davalı Eskişehir Vergi Dairesi Başkanlığı'nca, davacının durumuna uygun kadro bulunmadığı noktasında herhangi bir savunmasının bulunmadığı belirtildikten sonra, Devlet Memurlarının Yer Değıştirme Suretiyle Atanmalarına Dair Yönetmelik hükümleri uyarınca, 217 sayılı KHK'ye tabi bir kurumda memur statüsünde çalışan eşinin bulunduğu yere naklen atanması yönündeki davacı isteminin reddine ilişkin işlemde ve davanın reddi yolundaki Mahkeme kararında hukuka uyarlık görülmediğı gerekçesiyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiş olup, Dairemizin yürütmenin durdurulmasına ilişkin yukarıda belirtilen kararı yeterince açık olduğundan, anılan kararın açıklanmasını gerektiren herhangi bir durum bulunmamaktadır” (D5D., 22.6.2010, E. 2009/7471).

⁵² “Davalı idarelerden Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun açıklama istemi, 2577 sayılı Kanunun yukarıda yer verilen 29. maddesinde belirlenen açıklama isteminde bulunulabilecek hususlar kapsamında olmadığı gibi, mahkemelerin yargı kararlarının

SONUÇ

Mahkeme kararlarının uyuşmazlıkların çözümünde son çare olduğu, başka bir deyişle yargı kararlarının “ölü sözler” olmadığı gerçeği dikkate alındığında, kararların anlam karışıklığına yer vermeyen, uyuşmazlıkların özünü çok iyi analiz edip sonuca bağlayan, basit maddi hata yahut hesap hatalarının yer almadığı metinler olması bir zarurettir. Aksi durum hukuki güvenlik ve istikrar ilkesi ile adil yargılanma hakkını etkileyecek bir mahiyete sahiptir. Bu nedenle HMK ve İYUK'ta düzenleme altına alınan açıklama ve yanlışlıkların düzeltilmesi kurumlarının kullanımı ve sınırlarının netleştirilmiş olması gerekmektedir. Bu müesseselerin bir kanun yolu olmadığı bir gerçekliktir. Fakat aynı zamanda bu kurumlar, mahkeme kararlarının amaçlarının ifasında en önemli yardımcı niteliğindedir. Özellikle metin içerisinde yer verdiğimiz ve eleştirdiğimiz iptal edilen idari işlemin tarihinin yanlış yazılmasına rağmen düzeltme isteminin veya açıklama talebinin reddedilmesi, bu düzenlemelerin konuluş amaç ve kapsamı ile de bağdaşmamaktadır. Ayrıca açıklama ve yanlışlıkların düzeltilmesi taleplerinin hükmün icrasına kadar sınırlı tutulması, yürütmeyi durdurma kararlarının kapsam dışı tutulması da hakkaniyete uygun değildir.

uygulanmasında düşülen duraksamanın giderilmesi konusunda bir görevi de bulunmamaktadır” (DİDDK., 25.4.2016, E. E. 2016/ 1698, K. 2016/ 1780, UYAP).

KAYNAKLAR

- CANDAN, Turgut, **İdari Yargılama Usulü Kanunu**, 1. Baskı, PWC Yayınları, İstanbul 2015.
- ÇAĞLAYAN, Ramazan, **İdari Yargılama Hukuku**, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2016.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref/ TAN, Turgut, **İdare Hukuku**, c. II, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.
- GÖZÜBÜYÜK, Şeref, **Yönetmelik Yargı**, 34. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2009.
- İYİLİKLİ, Ahmet Cahit, “Medeni Usul Hukukunda Tavzih ve Tashih”, **Ankara Barosu Dergisi.**, sy. 2, 2003, s. 27-35.
- KAYA, Cemil **İdari Yargı Kararlarının Uygulanması Konusuna Danıştay’ın Yaklaşımı**, 1. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2013.
- KAPLAN, Gürsel, **İdari Yargılama Hukuku**, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa 2016.
- KURU, Baki, **İstinaf Sistemine göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku**, 1. Baskı, Legal Kitabevi, Ankara 2016.
- ÖZBEY, Özcan, “İdari Yargı Kararlarının Uygulanmamasından Doğan Hukuki ve Cezai Sorumluluk”, **Ankara Barosu Dergisi**, sy. 4, 2009, s. 45-63.
- PEKCANITEZ, Hakan/ ATALAY, Oğuz/ ÖZEKES, Muhammet, **Medeni Usul Hukuku**, Ankara 2013.
- POSTACIOĞLU, İlhan/ ALTAY, Sümer, **Medeni Usul Hukuku Dersleri**, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2015.
- TANRIVER, Süha, **Medeni Usul Hukuku**, c. I, Ankara 2016.
- TOSUN, Mehmet/ TAN, Emre, “İdari Yargıda Davaya Müdahale (Uygulama ve Teori Açısından)”, **Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi**, sy. 5, 2013, s. 827-877.
- TUTUMLU, Mehmet Akif, **Hükmün Açıklanması ve Düzeltilmesi Tavzih ve Tashih**, Ankara 2012.
- ULER, Yıldırım, **İdari Yargıda İptal Kararlarının Sonuçları**, AÜHF Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1970.
- UMAR, Bilge, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2014.

- Hasan Nuri YAŞAR, **İdari Yargı, İdari Yargıç, Yargısal Emir**, 2. Baskı, Legal Yayınevi, İstanbul 2013.
- YENİCE, Kazım/ ESİN, Yüksel, **İdari Yargılama Usulü Kanunu**, Baskısı Belirtilmemiş, Arısan Matbaacılık, Ankara 1983.
- YILMAZ, Ejder, **Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi**, Yetkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2012.